

Laidiens: **14.08.2015., Nr. 158**

Oficiālās publikācijas Nr.: **2015/158.4**

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvie noteikumi Nr. 130

Rīgā 2015. gada 12. augustā

(Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes
sēdes protokols Nr. 28 4. p.)

Apdrošinātāju un pārapdrošinātāju maksātspējas kapitāla prasības un pašu kapitāla aprēķināšanas normatīvie noteikumi

*Izdoti saskaņā ar Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma
118. pantu un 119. panta astoto daļu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. "Apdrošinātāju un pārapdrošinātāju maksātspējas kapitāla prasības un pašu kapitāla aprēķināšanas normatīvie noteikumi" (tālāk tekstā – noteikumi) nosaka maksātspējas kapitāla prasības aprēķināšanas kārtību saskaņā ar standarta formulu un izmantojamā pašu kapitāla aprēķināšanas kārtību.
2. Noteikumi ir saistoši apdrošināšanas sabiedrībām un nedalībvalstu apdrošinātāju filiālēm (tālāk tekstā – apdrošinātājs), kā arī pārapdrošināšanas sabiedrībām (tālāk tekstā – pārapdrošinātājs).
3. Noteikumos lietotie termini:
 - 3.1. parakstīšanas risks (*underwriting risk*) – zaudējumu vai apdrošināšanas saistību vērtības palielināšanās risks, ko izraisījusi neatbilstīga apdrošināšanas prēmiju noteikšana un pieņemumi tehnisko rezervju aprēķinā;
 - 3.2. prēmijas un rezerves risks (*premium and reserve risk*) – zaudējumu risks vai apdrošināšanas saistību vērtības palielināšanās risks, kas rodas no svārstībām apdrošināšanas gadījumu iestāšanās laikā, biežumā un smaguma pakāpē, kā arī apdrošināšanas atlīdzību prasību izskatīšanas laikā un izmaksu apmērā;
 - 3.3. katastrofas risks (*catastrophe risk*) – zaudējumu risks vai apdrošināšanas saistību vērtības palielināšanās risks, kas rodas no ievērojamas nenoteiktības cenu noteikšanā un rezervju veidošanas pieņemumos par ekstremāliem vai ārkārtējiem gadījumiem;
 - 3.4. mirstības risks (*mortality risk*) – zaudējumu risks vai apdrošināšanas saistību vērtības palielināšanās risks, kas rodas no pārmaiņām mirstības rādītāju līmenī, tendencē vai nepastāvībā, ja mirstības rādītāju palielināšanās noved pie apdrošināšanas saistību vērtības palielināšanās;
 - 3.5. ilgdzīvošanas risks (*longevity risk*) – zaudējumu risks vai apdrošināšanas saistību vērtības palielināšanās risks, kas rodas no pārmaiņām mirstības rādītāju līmenī, tendencē vai nepastāvībā, ja mirstības rādītāju samazināšanās

noved pie apdrošināšanas saistību vērtības palielināšanās;

3.6. invaliditātes un saslimstības risks (*disability–morbidity risk*) – zaudējumu risks vai apdrošināšanas saistību vērtības palielināšanās risks, kas rodas no pārmaiņām invaliditātes, slimības un saslimstības rādītāju līmenī, tendencē vai nepastāvībā;

3.7. izdevumu risks (*expense risk*) – zaudējumu risks vai apdrošināšanas saistību vērtības palielināšanās risks, kas rodas no pārmaiņām to izdevumu līmenī, tendencē vai nepastāvībā, kas rodas, apkalpojot apdrošināšanas vai pārapirošināšanas līgumus;

3.8. pārskatīšanas risks (*revision risk*) – zaudējumu risks vai apdrošināšanas saistību vērtības palielināšanās risks, kas rodas no svārstībām to pārskatīšanas rādītāju līmenī, tendencē vai nepastāvībā, ko piemēro mūža rentei (*annuities*), saistībā ar pārmaiņām tiesiskajā vidē vai apdrošinātās personas veselības stāvoklī;

3.9. polises apturēšanas risks (*lapse risk*) – zaudējumu risks vai apdrošināšanas saistību vērtības palielināšanās risks, kas rodas no izmaiņām polišu neturpināšanas (tajā skaitā polišu neturpināšanas iespēju izmantošanas vai turpināšanas iespēju neizmantošanas) gadījumu apmērā vai no polises apturēšanas rādītāju pastāvīga pieauguma vai samazinājuma;

3.10. tirgus risks (*market risk*) – zaudējumu vai finanšu stāvokļa negatīvu izmaiņu risks, kas tieši vai netieši rodas aktīvu, saistību un finanšu instrumentu tirgus cenu līmeņa svārstību un nepastāvības rezultātā;

3.11. procentu likmju risks (*interest rate risk*) – aktīvu, pasīvu un finanšu instrumentu vērtību jutīgums pret izmaiņām procentu likmju termiņstruktūrā vai procentu likmju svārstīgumā;

3.12. kapitāla vērtspapīru risks (*equity risk*) – aktīvu, pasīvu un finanšu instrumentu vērtību jutīgums pret izmaiņām kapitāla vērtspapīru tirgus cenu līmenī vai svārstīgumā;

3.13. īpašuma risks (*property risk*) – aktīvu un finanšu instrumentu vērtību jutīgums pret izmaiņām nekustamā īpašuma tirgus cenu līmenī vai svārstīgumā;

3.14. likmju starpības risks (*spread risk*) – aktīvu, pasīvu un finanšu instrumentu vērtību jutīgums pret izmaiņām ienesīguma likmju starpības līmenī vai svārstīgumā attiecībā pret bezrisku procentu likmju termiņstruktūru;

3.15. ārvalstu valūtas risks (*currency risk*) – aktīvu, pasīvu un finanšu instrumentu vērtību jutīgums pret izmaiņām vai svārstībām valūtas maiņas kursa līmenī;

3.16. tirgus riska koncentrācijas (*market risk concentrations*) – apdrošinātāja vai pārapirošinātāja papildu riski, kas izriet vai nu no diversifikācijas trūkuma aktīvu portfeli, vai no pārmērīgi liela saistību nepildīšanas riska, ko rada atsevišķs vērtspapīru emitents vai saistītu emitentu grupa;

3.17. darījuma partneru saistību nepildīšanas risks (*counterparty default risk*) – zaudējumu vai negatīvu izmaiņu finanšu stāvoklī risks, kas rodas darījuma partneru un debitoru kredīstāvokļa svārstību rezultātā, kam pakļauts apdrošinātājs vai pārapirošinātājs;

3.18. nemateriālo aktīvu risks (*intangible asset risk*) – zaudējumu vai negatīvu izmaiņu finanšu stāvoklī risks, kas rodas nemateriālo aktīvu vērtības svārstību rezultātā;

3.19. operacionālais risks (*operational risk*) – zaudējumu risks, ko rada prasībām neatbilstošas vai nepilnīgas iekšējo procesu norises, personāla kļūdas vai iekšēji krāpnieciski darījumi, sistēmu darbība vai ārējo apstākļu ietekme;

3.20. riska mazināšanas metodes – visas metodes, kas apdrošinātājam vai pārapdrošinātājam ļauj nodot daļu risku vai visus to riskus citai pusei;

3.21. diversifikācijas ietekme – apdrošinātāja, pārapdrošinātāja un grupas riska darījumu vērtības samazināšanās saistībā ar uzņēmējdarbības diversifikāciju atbilstoši iespējai kāda riska negatīvo rezultātu kompensēt ar cita riska labvēlīgāku rezultātu, ja šie riski nav pilnībā savstarpēji saistīti;

3.22. pārējo terminu lietojums šajos noteikumos atbilst Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (tālāk tekstā – Komisija) 2006. gada 13. janvāra noteikumos Nr. 21 "Apdrošināšanas sabiedrību, nedalībvalstu apdrošinātāju filiāļu, pārapdrošināšanas sabiedrību un nedalībvalstu pārapdrošinātāju filiāļu gada pārskata un konsolidētā gada pārskata sagatavošanas normatīvie noteikumi" lietotajiem terminiem.

II. Maksātspējas kapitāla prasības struktūra un uzbūve

4. Maksātspējas kapitāla prasību, pamatojoties uz standarta formulu, nosaka šādi:

$$MKP = PamataMKP + MKP_{operac} + KOREKC_{TR;ATLNOD},$$

kur:

MKP – maksātspējas kapitāla prasība;

PamataMKP – pamata maksātspējas kapitāla prasība, ko nosaka saskaņā ar šo noteikumu 5. un 12. punkta prasībām;

MKP_{operac} – kapitāla prasība operacionālajam riskam, ko nosaka saskaņā ar šo noteikumu 20.–22. punkta prasībām;

KOREKC_{TR;ATLNOD} – korekcija atbilstoši tehnisko rezervju un atlikto nodokļu zaudējumu segšanas spējai, ko nosaka saskaņā ar šo noteikumu 23.–25. punkta prasībām.

5. Pamata maksātspējas kapitāla prasības aprēķins ietver atsevišķus riska moduļus, kas apkopoti, ņemot vērā korelācijas koeficientus, saskaņā ar šo noteikumu 12. punktu. To veido šādi riska moduļi:

5.1. nedzīvības apdrošināšanas parakstīšanas risks;

5.2. dzīvības apdrošināšanas parakstīšanas risks;

5.3. veselības apdrošināšanas parakstīšanas risks;

5.4. tirgus risks;

5.5. darījuma partneru saistību nepildīšanas risks;

5.6. nemateriālo aktīvu risks.

6. Apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas darījumus attiecina uz to šo noteikumu 5.1.–5.3. punktā minēto parakstīšanas riska moduli, kas vislabāk atspoguļo darījumu pamatā esošo risku tehniskās īpašības.

7. Nosakot maksātspējas kapitāla prasību atbilstoši Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 119. pantā noteiktajiem principiem, šo noteikumu 4. punktā minēto risku apkopošanai tiek izmantoti korelācijas koeficienti, kas norādīti šo noteikumu 12. punktā.

8. Katru no šo noteikumu 5. punktā minētajiem riska moduļiem kalibrē, izmantojot riskam pakļautās vērtības (*VaR*) mēru ar ticamības līmeni 99.5 procentu apmērā viena gada laikā. Riska moduļu uzbūvē tiek ņemta vērā diversifikācijas ietekme atbilstoši Eiropas Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2015/35 (2014. gada 10. oktobris), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/138/EK par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas jomā (Maksāspēja II), (tālāk tekstā – ES regula Nr. 2015/35) prasībām.

9. Apdrošinātājs vai pārapdrošinātājs piemēro šo noteikumu prasības attiecībā uz riska moduļu uzbūvi un specifikācijām, gan aprēķinot pamata maksāspējas kapitāla prasību, gan veicot jebkuru vienkāršotu aprēķinu, atbilstoši šo noteikumu 26. punkta prasībām.

10. Attiecībā uz katastrofas risku dzīvības, nedzīvības un veselības apdrošināšanas parakstīšanas riska moduļu aprēķinā ņem vērā ģeogrāfisko specifiku atbilstoši ES regulas Nr. 2015/35 prasībām.

11. Ja apdrošinātājs vai pārapdrošinātājs ir pakļauts bāzes riskam (*basis risk*), ko rada valūtas nesakritība starp parakstīšanas risku un riska mazināšanas metodi, šis risks tiek ņemts vērā maksāspējas kapitāla prasības aprēķina attiecīgajā parakstīšanas riska modulī atbilstoši ES regulas Nr. 2015/35 prasībām.

III. Pamata maksāspējas kapitāla prasības aprēķins

12. Pamata maksāspējas kapitāla prasību aprēķina šādi:

$$\text{Pamata MKP} = \sqrt{\sum_{i,j} \text{Corr}_{i,j} \times \text{MKP}_i \times \text{MKP}_j} + \text{MKP}_{\text{nemater akt}},$$

kur ar MKP_i apzīmē riska moduli "i" un ar MKP_j apzīmē riska moduli "j" un kur "i, j" nozīmē, ka dažādu rādītāju summai jāaptver visas iespējamās "i" un "j" kombinācijas. Aprēķinā MKP_i un MKP_j aizstāj ar šādiem moduļiem:

- ar $\text{MKP}_{\text{nedzīvības}}$ apzīmē nedzīvības apdrošināšanas parakstīšanas riska moduli;
- ar $\text{MKP}_{\text{dzīvības}}$ apzīmē dzīvības apdrošināšanas parakstīšanas riska moduli;
- ar $\text{MKP}_{\text{veselības}}$ apzīmē veselības apdrošināšanas parakstīšanas riska moduli;
- ar $\text{MKP}_{\text{tirgus}}$ apzīmē tirgus riska moduli;
- ar $\text{MKP}_{\text{saistību neizpildes}}$ apzīmē darījuma partneru saistību neizpildes riska moduli.

Ar koeficientu $\text{Corr}_{i,j}$ apzīmē "i" rindā un "j" slejā norādīto vienību šajā korelācijas matricā:

	j					
i		Tirgus	Saistību neizpildes	Dzīvības	Veselības	Nedzīvības
Tirgus		1	0.25	0.25	0.25	0.25
Saistību neizpildes		0.25	1	0.25	0.25	0.5
Dzīvības		0.25	0.25	1	0.25	0
Veselības		0.25	0.25	0.25	1	0
Nedzīvības		0.25	0.5	0	0	1

Ar $\text{MKP}_{\text{nemater akt}}$ apzīmē nemateriālo aktīvu risku.

13. Nedzīvības apdrošināšanas parakstīšanas riska modulis atspoguļo risku, kas izriet no nedzīvības apdrošināšanas saistībām attiecībā uz segtajiem riskiem un apdrošinātāja darbībā izmantotajām riska parakstīšanas metodēm. Šajā

modulī ņem vērā apdrošinātāja vai pārapdrošinātāja darbības rezultātu nenoteiktību saistībā ar esošajām apdrošināšanas un pārapdrošināšanas saistībām, kā arī ar jaunām apdrošināšanas un pārapdrošināšanas saistībām, ko plānots uzņemties turpmāko 12 mēnešu laikā. To aprēķina atbilstoši ES regulas Nr. 2015/35 prasībām kā kapitāla prasību kombināciju nedzīvības apdrošināšanas prēmijas un rezerves riska, nedzīvības apdrošināšanas katastrofas riska un polises apturēšanas riska apakšmoduļiem.

14. Dzīvības apdrošināšanas parakstīšanas riska modulis atspoguļo risku, kas izriet no dzīvības apdrošināšanas saistībām attiecībā uz segtajiem riskiem un apdrošinātāja darbībā izmantotajām riska parakstīšanas metodēm. To aprēķina atbilstoši ES regulas Nr. 2015/35 prasībām kā kapitāla prasību kombināciju mirstības riska, ilgdzīvošanas riska, invaliditātes un saslimstības riska, dzīvības apdrošināšanas izdevumu riska, pārskatīšanas riska, polises apturēšanas riska un dzīvības apdrošināšanas katastrofas riska apakšmoduļiem.

15. Veselības apdrošināšanas parakstīšanas riska modulis atspoguļo risku, kas izriet no veselības apdrošināšanas līgumu saistību parakstīšanas, izvērtējot gan segtos riskus, gan riska parakstīšanas metodes, ko izmanto apdrošinātāja darbībā, neatkarīgi no tā, vai parakstīšanā piemēro vai nepiemēro dzīvības apdrošināšanas tehniskos principus. To aprēķina atbilstoši ES regulas Nr. 2015/35 prasībām kā kapitāla prasību kombināciju šādiem apakšmoduļiem:

15.1. veselības apdrošināšanas, kam nav piemēroti dzīvības apdrošināšanas tehniskie principi, parakstīšanas riska apakšmodulim;

15.2. veselības apdrošināšanas, kam piemēroti dzīvības apdrošināšanas tehniskie principi, parakstīšanas riska apakšmodulim;

15.3. veselības apdrošināšanas katastrofas riska apakšmodulim.

16. Tirgus riska modulis atspoguļo risku, kas izriet no to finanšu instrumentu tirgus cenu līmeņa vai svārstīguma, kas ietekmē apdrošinātāja vai pārapdrošinātāja aktīvu un saistību vērtību. Tirgus riska modulis atspoguļo aktīvu un saistību strukturālo nesaskaņotību, īpaši ņemot vērā aktīvu un saistību ilgumu (*duration*). To aprēķina atbilstoši ES regulas Nr. 2015/35 prasībām kā kapitāla prasību kombināciju procentu likmju riska, kapitāla vērtspapīru riska, īpašuma riska, likmju starpības riska, ārvalstu valūtas riska un tirgus riska koncentrācijas apakšmoduļiem.

17. Tirgus riska kapitāla vērtspapīru riska apakšmodulī, kuru aprēķina saskaņā ar standarta formulu, tiek iekļauta simetriskā korekcija (*symetric adjustment*) kapitāla prasībai, kas noteikta, lai segtu akciju cenu līmeņa izmaiņu risku. Apdrošinātājs vai pārapdrošinātājs piemēro simetrisko korekciju, ko atbilstoši ES regulas Nr. 2015/35 prasībām nosaka Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde un kas periodiski tiek publicēta tās mājas lapā.

18. Darījuma partneru saistību nepildīšanas riska modulis atspoguļo apdrošinātāja vai pārapdrošinātāja iespējamus zaudējumus saistībā ar darījuma partneru un debitoru kredītstāvokļa neparedzētu pasliktināšanos vai saistību nepildīšanas gadījumiem nākamo 12 mēnešu laikā. To aprēķina atbilstoši ES regulas Nr. 2015/35 prasībām:

18.1. darījuma partneru saistību nepildīšanas riska modulī ņem vērā riska mazināšanas līgumus, piemēram, pārapdrošināšanas līgumus, vērtspapīrošanas darījumus un atvasinātos instrumentus, starpnieku debitoru parādus, kā arī cita veida kredītriskus, uz kuriem neattiecas likmju starpības riska apakšmodulis. Šajā modulī ņem vērā apdrošinātāja vai pārapdrošinātāja rīcībā esošu vai tā labā noformētu nodrošinājumu vai citu garantiju un ar to saistītos riskus;

18.2. attiecībā uz katru darījuma partneri šajā modulī ņem vērā attiecīgā apdrošinātāja vai pārapdrošinātāja darījuma partnera kopējo riska darījumu vērtību attiecībā pret šo darījuma partneri neatkarīgi no tā līgumsaistību